

Kurs: **FG0045 Själständigt arbete 15 hp**

2014

Lärarexamen inriktning musik 270 hp

Institutionen för musik, pedagogik och samhälle

Handledare: Ambjörn Hugardt

Ingrid Sivard

Popkollo-effekten

Unga musicerande tjejers erfarenheter innan, under och efter sommarmusikkollo

Tackord

Mitt största tack till alla deltagande Popkollotjejer i studien! Utan er hade detta arbete varit noll och ingenting. Stort tack även till Malin Helldorff från Riksorganisationen Popkollo, för att du gav av din tid till att bemöta mina funderingar och frågor. Min tacksamhet riktas även till alla ni Popkolloledare, som lät mig besöka era kollon under sommaren 2013 och därmed gav mig möjligheten att intervjua dessa tjejer.

Mina varmaste tack går till min handledare Ambjörn Hugardt som bistått med hjälp under hela processen, alltid visat stor kunskap och hängivet engagemang. Tack även till övriga medlemmar i Ambjörns handledningsgrupp för intressanta samtal och tips: Oskar Johansson, Ethel Seppänen, Maria Öhrwall, Henrik Gellin och Jenny Wallén. Jag vill även tacka alla som har hjälpt mig genom att läsa igenom uppsatsen innan inlämnandet.

Stockholm den 2 december 2013

Ingrid Sivarð

Sammanfattning

Den stora manliga dominansen inom musikbranschen, och dess olika villkor för kvinnor och män, har lett till uppkomsten av organisationer som vill utjämna könsbalansen. Popkollo försöker uppnå detta genom att ordna musikläger, speciellt riktade till tjejer.

Syftet med min undersökning är att fånga unga musicerande tjejers berättelser om sina upplevelser innan, under, och efter ett Popkollo. Dessa upplevelser skildrar jag utifrån en kvalitativ intervjustudie med 18 kollo-deltagare från sommaren 2013. Mina observationer, och tidigare erfarenheter som ledare, kompletterar den bild som deltagarna förmedlar. Intervjustudien innehåller även uppföljningsintervjuer med 14 av de tidigare intervjuade, och ett samtal med Malin Helldorff, medlemsansvarig för Riksorganisationen Popkollo.

Undersökningen visar att deltagarna anländer till kollo med ett stort musikintresse och en längtan att hitta likasinnade. Under kollo bildar de band, får skriva låtar och upplever en i huvudsak positiv lärandemiljö, i vilken uppmuntran från andra deltagare, ledare och inspirationsgäster tillmäts stort värde. Många berättar även om ökat självförtroende under Popkollo, och att de där har en större frihet i att se ut som de vill, samt att agera ut beteenden utanför normen om vad en tjej vanligtvis får göra. Det sociala samspelet betonas som väldigt viktigt, och de konflikter som uppstår inom gruppen väcker tankar hos flera av deltagarna. Vad krävs egentligen för att det ska fungera inom ett band?

En effekt av Popkollo märks genom att majoriteten har fortsatt med eller ökat sitt musicerande efter Popkollo. Flertalet av deltagarna håller kontakten med nya vänner, som i vissa fall även har blivit spelkamrater, och några vågar även ta med sig den frimodighet som de utvecklade under kollo in i vardagen.

Min diskussion kretsar kring det mod som krävs att våga söka Popkollo, och den sociala tryggheten som en förutsättning för att prova på något nytt, göra nya erfarenheter och att upprätthålla spelet i ett band. Jag ifrågasätter även hur stor vikt en kvalitativ studie på denna nivå kan tillmätas. För att spåra större effekter av Popkollo skulle en mer långtgående studie vara nödvändig.

Nyckelord

genus, könsseparerad musikundervisning, musikskapande, normer, populärmusik, självförtroende, spela i band

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Bakgrund	2
2.1 Vad är Popkollo?	2
2.2 Musikbranschens ojämställdhet?	3
2.3 Unga tjejers musicerande på instrument	4
2.4 Könseparerad verksamhet	5
2.5 Forskningsfrågor	6
2.6 Syfte	6
3. Metod	7
3.1 Val av metod	7
3.1.1 Teoretiska resonemang gällande metodval	7
3.2 Urval	8
3.3 Tillvägagångssätt	9
4. Resultat	10
4.1 Innan Popkollo	10
4.1.1 Tidigare musikerfarenheter och vägen in i Popkollo	10
4.1.2 Förväntningar inför Popkollo	11
4.2 Under Popkollo	11
4.2.1 Vad händer under ett Popkollo?	12
4.2.2 Förväntningar och farhågor inför det fortsatta kollo	12
4.2.3 En miljö med enbart tjejer	13
4.2.4 Ledarnas roll och förebildernas betydelse	15
4.2.5 Jämförelse mellan Popkollo och andra musikklassrum	16
4.3 Efter Popkollo	17
4.3.1 Vad har hänt sedan Popkollo tog slut?	17
4.3.2 Möta musiksamhället efter Popkollo, själv eller med hjälp?	18
4.3.3 Framtiden med eller utan Popkollo	18
4.4 Resultatsammanfattning	19
4.4.1 Drivkrafter att söka Popkollo	19
4.4.2 Upplevelser under Popkollo	19
4.4.3 Deltagarnas tillvaro efter Popkollo	20
5. Diskussion	21
5.1 Resultatdiskussion	21
5.1.1 Ett socialt risktagande med mycket att vinna	21
5.1.2 Vad krävs för att våga välja Popkollo?	21
5.1.3 Den könseparatistiska tillvaron	22
5.1.4 Finns det en Popkolloeffekt?	23
5.2 Metoddiskussion	24
5.3 Vidare forskning	25
6. Källor	26
Tryckt litteratur	26
Tidningar och Tidskrifter	26
Avhandlingar och uppsatser	26
Radioprogram	27
Statlig utredning	27
Hemsidor	27
Bilagor	
Intervjufrågor	

1. Inledning

Uppmuntran från andra, speciellt från kvinnor och kvinnlig vänskap har varit helt avgörande för mig för att kunna skapa i mitt liv.

Detta sade Liv Strömqvist i slutet av sitt radioprogram den 24 juni (Sommar, 2013). Jag hade precis valt ämnet för mitt sista arbete inom musikhögskolan på Kungl. Musikhögskolan i Stockholm och tyckte att hon pratade direkt till mig, eller till den tjej jag var i högstadiet. Många känslor florerar under högstadietiden och i sådana lägen behöver man mycket stöttning för att våga uttrycka sig. Jag minns mig själv som blyg och tystlåten under denna tid. Därför blev min viktigaste arena den kör jag deltog i tillsammans med endast tjejer. Något som inte ens fanns i min föreställningsvärld var idén om att *jag* skulle spela pop- och rockmusik.

I min tidiga uppväxt- och skolmiljö dominerade den klassiska musiken, och mina idoler ägnade sig åt klassisk musik eller vokalpop, med några undantag. Min pappas intresse för och stora skivsamling av olika rockklassiker fick varken mig eller mina syskon att börja spela gitarr, trots att ett instrument införskaffades. Lite pliktskyldigt lärde jag mig några ackord, men den fick oftast stå.

Jag fortsatte på klassisk inriktning på folkhögskolan, men fick dessutom ägna mig åt pop- och rockensemblespel under en lektion i veckan. Andra året bestod gruppen jag spelade med till nästan 100 % av klassiska sångerskor, och vi skojade om hur vi var tjejbandet där alla bara ville sjunga sångstämmor, när vi mödosamt tog oss igenom "It's raining men" av Weather girls och Lisa Loeb's "I do".

På folkhögskolan hade jag börjat tycka att det var roligt att ägna mig åt annan musik än klassisk, men samtidigt kände jag mig inplacerad i det klassiska facket och kände en viss osäkerhet inför andra genrer. Min studietid på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm skulle inte helt och hållet bidra till att minska denna osäkerhet, då vi till exempel endast hade en kursvecka som behandlade spel/sång i jazz/pop/rock inom det obligatoriska kursutbudet.

Insikten slog mig att jag troligen skulle få det svårt som lärare att trovärdigt närma mig de delar av kursplanen i musik som gällde instrumental- och ensemblespel inom ovan nämnda genrer om inte valbara poäng eller en fritidssysselsättning vigdes åt detta. Och jag ville verkligen inte bli en av de där lärarstereotyperna som, i klassisk seriefigurstil, får fnatt så fort det kommer ett önskemål om lite mer modern musik. En dag kom ett mail till studentinkorgen om att Popkollo, (mer information om denna organisation, se kapitlet Bakgrund), sökte praktikanter till sitt sommarkollo. Efter en nervös intervju blev jag välkommen in i gänget som praktikant och därefter ledare. Jag fick därigenom en utmärkt möjlighet att utveckla mitt självförtroende och min kompetens som musikledare i ett pop- och rocksammanhang. Med detta följde en hel del genusmedvetenhet och kunskap om normkritik, vilket fick mig att fundera över kvinnors deltagande i musiklivet.

Jag var intensivt engagerad i Popkollo mellan sommaren 2010 och hösten 2011. Därefter behöll jag kontakten med arrangörerna, men engagerade mig endast i sporadiska punktsatser. Denna kombinerade närhet och distans i förhållande till Popkollo insåg jag först nu att den kunde bli en fördel. Jag beslöt mig för att ägna mitt sista självständiga arbete inom den examensgivande musikhögskolan åt att på allvar undersöka hur organisationens verksamhet påverkar dess deltagare, musikintresserade 12- till 18-åriga tjejer. Vad kan ett Popkollo innebära för dem?

2. Bakgrund

I detta kapitel beskrivs organisationen Popkollo, inramat av en problembild om allmänna förutsättningar för kvinnor i musiklivet. Vidare skildras tidigare forskning om unga tjejers instrumentalmusicerande och vad könsseparerad undervisning kan innebära. Kapitlet avslutas med en presentation av uppsatsens forskningsfrågor och syften.

2.1 Vad är Popkollo?

Grunden i Popkollo är sju till tio dagar långa musikläger för tjejer¹, vilka arrangeras på sommaren, sedan starten i Hultsfred 2003. Initiativet till Popkollo kom från Marit Bergman, som hade tröttnat på att i festivalsammanhang och under turnéer alltid tillhöra den enda akten med en kvinnlig huvudaktör på scenen. Tio år senare har Popkollo blivit en riksorganisation med åtta medlemsföreningar som ordnar sommarkollon, dagkollon, workshops och annan musikverksamhet för tjejer över hela landet. Popkollo är också medlem i ett världsomspännande nätverk av musikkolloarrangörer: Girls Rock Camp Alliance (Popkollo: Historik, 2013).

Popkollo har idén att genom enkönade kollon ge tjejer möjlighet att lära känna och uttrycka sig med instrument som vanligtvis domineras av killar, och att låta dem bilda band och skriva låtar. Popkollo tror att detta i förlängningen ska leda till en jämställd musikbransch (Popkollo: Vanliga frågor, 2013). När kommer detta mål att nås och hur får Popkollo kännedom om detta? Det finns förmodligen mer än ett sätt att mäta detta men följande statistik redovisar Daniel Ivarsson i en artikel om Popkollo i *Dagens Nyheter*s kulturdelt (2013): Andelen aktiva tjejer inom studieförbundens musiksektioner, vilka är grundstomme för många band och musiker i början av karriären, har uppmätts vid minst två tillfällen. Enligt Ivarsson var fördelningen 2011 14 % kvinnor och 86 % män, vilket är en förbättring jämfört med 2005 när endast 11,4 % var kvinnor och 88,6 % var män. I tidningsartikeln uttalar sig även Åsa Johnsen, Popkollors verksamhetschef om att effekter av organisationens verksamhet troligen kommer att synas allt tydligare inom några år.

Bergström och Ericson (2009, s.19-20) har undersökt paradoxen det innebär att Popkollo arbetar separatistiskt, när det yttersta målet är jämställdhet, och menar att det enklaste svaret till detta är bristen på trovärdiga alternativ. Andra åtgärder som syftar till att förändra den mansdominerade musikmiljön, t.ex. att starta kvinnodominerade aktivitetsgrupper eller att inte uppföra sig som den gängse mallen för hur kvinnor ska se ut på scen, kan lätt tas för uttryck för aggressiv feminism och riskerar därmed att förminska, menar de. Om det ur den trygga Popkollomiljön växer fram musicerande kvinnor som motvikt till de musicerande män som hittills varit privilegierade inom branschen, kanske det förändrar samhällsmedvetandet på sikt.

Min erfarenhet är att musikmiljön inom Popkollo bygger på att deltagarna själva driver vilka låtar de vill spela och att de skriver minst en låt tillsammans under handledning. Handledarnas roll är att styra gruppen till att finna sina egna lösningar på sina problem samt att vara en peppande inspiratör. Detta tillsammans med att musikintresserade deltagare, musikledare och aktiva musiker möts och inspirerar

---

¹Popkollo problematiserar numera även begreppet tjej, och vill inkludera dem som skulle känna sig hemma i Popkollomiljön, oavsett könsbenämning i passet (Popkollo: Målgrupp, 2013).

varandra under en dryg vecka tror jag leder till en oförglömlig deltagarupplevelse. Men varför känns det så speciellt att träffas och spela i en miljö med tjejer?

2.2 Musikbranschens ojämställdhet?

Artisten och musikskaparen Marie Selander (2012), har sammanställt aktuell musikanknuten genusforskning, som hon kompletterar med egna och andra musikkollegors erfarenheter. Hon uppmärksammar en intressant frågeställning om vad som får män att välja andra män när de ska spela med varandra, och kvinnor att välja andra kvinnor. Genom historien verkar detta ha varit som en röd tråd, där de få undantagen har bekräftat regeln. Sitt eget val att bilda gruppen Nursery Rhymes med enbart tjejer, beskriver hon som en självklarhet. Grundarna, som var hon själv och Inger Jonsson, diskuterade inte ens att ta med någon kille, utan framförallt frågade de olika kompisar som de kände att det vore kul att starta band med, vilka var tjejer. Detta uttalande speglar troligen resonemanget som förs när en grupp killar startar ett band tillsammans, men onda aningar väcks när jag sammankopplar det med kontrabas- och improvisationsprofessorn Anders Jormins oro över att så många tjejer därefter slutar att spela. Han menar att det ofta är mitt i högstadieåldern som tjejer övergår från att spela till att stå vid sidan av och beundra begåvade killar (Olofsson, 2012 s.47).

Musikforskaren Lars Lilliestam (2009, s.168f) fäster uppmärksamheten på att kvinnor i musikbranschen görs osynliga, både som musiker och musikskapare, eftersom det manliga gång på gång värderas högre. En tolkning av dessa påståenden är att när flickor/kvinnor har spelat tillsammans har det inte uppmärksamrats lika ofta, och lättare glömts bort än när pojkar/män har gjort det. Frågorna om varför detta osynliggörande finns och varför unga tjejer slutar spela, väcks ytterligare inom mig.

Selander (2012 s.89-114) menar att de stora grupper av kvinnliga musiker som har funnits och fortfarande finns, kämpar i mycket större uppförsbackar än motsvarande manliga kollegor. De har inte blivit inspelade i lika stor utsträckning, och en graviditet har ofta inneburit ett långt avbrott eller ett slut på karriären. Dessutom menar Selander att de som kommer fram och tar plats på den manliga arenan, fortare glöms bort än deras manliga kollegor. Att hitta ens ett foto på kvinnliga jazzmusiker är inte så lätt i arkiv på Statens Musikverks Musikbibliotek, trots att de finns och har funnits under decennier. På något sätt har de själva och deras verk uttraderats ur musikhistorien (Ibid. s.227).

Musikbranschen har i olika sammanhang hjälpt till att lyfta fram könets betydelse hos de grupper som bestått av kvinnor. Olika grupper av tjejer som spelar olika sorters musik har inte jämförts med andra band i samma genre, utan istället jämförts med andra "tjejband". När gruppen Koo-koo bestående av tre tjejer tog in en kille i bandet, ville personer de samarbetade med fortfarande se det som ett tjejband. Arrangörer och media ville ofta att denna kille skulle gömma sig lite under spelningar och han var den som blev bortklippt från reportage. Det var som att när gruppen hade fastnat under etiketten tjejband blev det plötsligt omöjligt för dem att ta sig därifrån (Ibid. s.26-28).

"Varför finns det inte några killband?" frågar sig Kristin Henningsson i en artikel i boken *Kunskap, Könroller, Solmisation*, som har T. West som redaktör (1998, s.35). Hon menar att vanan att oftast se killar som spelar t.ex. rock, pop och jazz gör att det ses som självklart att det räcker med ordet band. Pojkband är förvisso ett begrepp, men det skulle enligt min erfarenhet aldrig användas om några som spelar

exempelvis punk eller heavy metal. Henningsson påpekar att begreppet tjejbänd däremot används som en egen musikkategori, oavsett genre. Det manliga är normen och för att definiera det avvikande används epitetet tjej, som i tjejbänd. Lilliestam (2009 s.170f) tar upp samma fenomen och drar paralleller till fotbollens värld, där enbart "fotboll" för tankarna till en grupp män som spelar, medan det andra, det udda, kallas damfotboll. Han hävdar att just rockmusik är särskilt förknippat med manliga förtecken, men framhåller också att nästan samtliga områden inom musikvärlden är mansdominerade. Dock tycker han sig kunna skönja ett spår av förändring, där störst förbättring mot ett jämställt musikliv har skett inom landets symfoniorkestrar. Henriksson (2010) menar att den minskade diskrimineringen beror på att musiker till dessa antas efter spelprov bakom skärm. Mac Gregor (2011 s.7f) beskriver i sin uppsats ingående hur ett sådant prov går till med hjälp av sin informant i Göteborgs Symfoniorkester.

Hillevi Ganetz hävdar att det måste vara svårt som kvinna under ungdomsperioden att satsa på elgitarr, när detta instrument anses vara "det maskulina instrumentet framför andra" (Ganetz, Gavans, Huss & Werner, 2009 s.151). Hon refererar Bayton, som menar att bra framförande på elgitarr är samma sak som ett bra framförande av maskulinitet. Föreställningarna om gitarren som "manligt" och pianot som "kvinnligt" instrument beror inte enbart av vem som spelar, utan tillämpas även på instrumentets klang. Musikaliska teman från film och TV spelades upp för ett hundratal undersökningsdeltagare och majoriteten av dessa associerade till en kvinna om en pianoslinga spelades upp respektive till en man om en elgitarr hördes. Vidare hävdar hon att inom populärkulturen bedöms en kvinnas talang delvis på premisser som handlar om hennes utseende och i detta ingår även förmågan att appellera sexuellt. Samtidigt erkänns sällan de strukturer inom vilka dessa artister verkar, utan det diskuteras som att det vore enskilda artisters val, trots att vissa gemensamma ideal kan skönjas när de framträder i olika media (Ibid. s.125).

2.3 Unga tjejers musicerande på instrument

I Aktionsgruppen för barnkulturs rapport (SOU: 2006:45, del 2 s.179-180) redovisas Kulturbarometerens statistik från 2002 som visar att det är ungefär lika många flickor som pojkar, drygt en femtedel, som har spelat ett musikinstrument den senaste veckan i åldrarna 9-14 år. När det kommer till 15 till 24-åringar har 19 procent av killarna spelat, medan andelen för flickor har sjunkit till 11 procent. I rapporten (2006:45, del 1 s.201, 285) hävdas att när tjejer berättar om varför de inte ägnar sig åt aktiviteter i lika hög utsträckning som de önskar, och jämfört med tidigare, är det vanligaste svaret att inte ha tid och därefter att inte ha råd. Det är de vanligaste anledningarna även till killars hinder till att utöva önskade aktiviteter, men det verkar som att tjejerna i högre grad är medvetna om olika hinder och påverkas av detta. Aktionsgruppen funderar över om detta endast är subjektiva upplevelser eller om tjejers aktiviteter kostar och kräver mer? Eller upplevs de inte tillgängliga på samma sätt, genom politiska beslut i kommunerna?

Lorentz Edberg (2012) diskuterar i kapitlet "Killar, tjejer och musikämnet" det faktum att valet av instrument inom kommunala musikskolan, såväl som aktiviteter på skolor med estetiska inriktningar är kantade av genusmönster. Killarna hamnar i förgrunden när det gäller afroamerikansk musik, säger han, och menar att elgitarr och trummor också är typiska killinstrument, medan tjejer hellre väljer att sjunga eller spela fiol. Han är på det klara med att detta inte följer med födseln till kille eller tjej, utan att det handlar om samhällets vanor och värderingar och är nyfiken

på vågar till hur man ska bryta upp dessa (Edberg, 2012 s.17-18). Är det lättare att hålla igång spel på elgitarr längre upp i åldern, jämfört med att fortsätta spela fiol?

Åsa Bergman hänvisar till intressant forskning i sin artikelserie *En studie om gymnasieflickors attityd till att musicera* (2001a, 2001b, 2002a, 2002b): bland annat att flickors beteenden generellt passar bättre in i tidigare skolår än på högstadiet och gymnasiet och att flickor därför har svårare att anpassa sig i övergången till senare delen av grundskolan och gymnasieskolan, där lydnad inte längre premieras på samma sätt. I gymnasiet är det istället viktigt att framföra sin åsikt och hävda sig i en konkurrenssituation, något som pojkar har tränat sig på under en längre tid (2001a s.9, 2002b s.11f). Kan detta vara en av orsakerna till att flickorna plötsligt upplever en ökad tidsbrist och därigenom prioriterar ned musiken? I inledningstexten till Bergmans (2001a, s.4) studie beskrivs förberedelserna inför ett musikuppträdande i en blandad gymnasieklass. Pojkarna har samma kläder som vanligt, men har ägnat tid åt att kontrollera all utrustning och allt ljud. Flickorna däremot har ägnat hela förmiddagen åt att sminka sig och fixa till sig. Detta tyder på två helt olika fokus precis innan ett framträdande.

Bergman (2001b, s.4) refererar till Bjurström som menar att pojkars och flickors attityd till vad som är kunskap och målet med ett musicerande ibland skiljer sig. Medan pojkar ofta stoltserar med att de är självlärda, finner flickorna mindre värde i detta lärande jämfört med lärarledda situationer. När pojkar är vana vid att umgås i större grupper, bildar flickor oftast relationer två och två, vilket gör ett bandmusicerande mer lättillgängligt för pojkar. Bergman pekar också på att det finns djupt liggande könsmonster i förhållandet till musikinstrument och musicerande, vilket gör att om en flicka ska välja ett instrument utanför det som anses kvinnligt, är det viktigt att ha skådat en kvinnlig förebild att efterhärma (Ibid. s.8).

I Bergmans egen undersökning intervjuas både rockband och ensembler på kommunal musikskola. Hon visar på att flickorna i studien har varit väldigt engagerade i att söka kontakt med andra flickor och att deras mål med musicerandet ofta är i högsta grad socialt, vilket jag tycker låter rimligt under en period när flickorna håller på att utveckla en egen vuxenblivande identitet. I ett sådant sökande behöver vi även förebilder som vi kan identifiera oss med, menar Selander (2012, s.191). Ett annat mål för tjejerna, visas i Bergmans studie, är att få uppmärksamhet och kanske till och med bli berömda, även om det är en "läskig dröm" (2002a, s.7f). Vågar man som tjej att möta en manligt dominerad musikvärld och hur förhåller man sig till den? Rubriken till första delen i Bergmans artikelserie, är väldigt talande om man betänker att tjejerna inte vill bli utpekade som sämre än sina manliga kollegor: "-Vi kör inte direkt någon typisk tjejmusik, vi spelar rätt hårt" (2002a, s.4).

2.4 Könnsseparerad verksamhet

Vad händer när tjejer och killar delas upp respektive undervisas tillsammans? Henningsson (1998 s.27-31) hänvisar till forskning som visar att när killar och tjejer undervisas tillsammans får killarna mer uppmärksamhet av läraren och tjejerna får ofta ta en disciplinupprätthållande roll. Hon menar dessutom att det är lätt att endera kön blir hämmat i blandade grupper i de fall där ett av könen anses ha mer kunskap och erfarenheter, och ger exempel på att killar inte vågar sjunga och att tjejer inte vågar spela i band, varför könssseparerad undervisning i kortare perioder kan gynna inlärningsklimatet. Hon hänvisar också till en studie av Jorun Gulbrandsen, utgiven på svenska år 1994, om att ungdomar möts av dolda budskap från skolan. Bilden som etsar sig fast på ungdomarnas näthinna är att "pojkar har

större rätt än flickor att vara personligheter i och med att lärare ger pojkar mycket mer uppmärksamhet än flickor” (s.25f).

Motsvarande återblickar på en skoltid präglad av ojämställdhet och diskussioner om vad som har varit tillåtet för killar och tjejer, förekommer inom ramen för Marika Nordströms avhandling *Rocken spelar roll* (2010). Hennes informanter spelar i band inom föreningar som särskilt riktar sig till och verkar för ett ökat antal kvinnliga rockmusiker. Många av dessa tjejer är uppvuxna i en medelklassstillvaro, innehållande kommunal musikskoleundervisning och började spela rock relativt sent, många gånger med start efter tonårstidens slut. De som verkar inom dessa organisationer, hoppas att dessa egna plattformar tillägnat tjejer ska underlätta fler att ta steget att spela och på sikt låta tjejerna inta hälften av platserna på rockscenen. När detta sker kommer föreningarna att upplösas, vilket också är en av målbilderna för Popkollo (Nordström, 2010. s.42-45, 76-78, 250-252 & Popkollo: Stadgar, 2013).

2.5 Forskningsfrågor

Utifrån den problembild som tecknas i bakgrunden, jämte erfarenheter som ledare på Popkollo, vill jag rikta uppmärksamheten på följande frågor, som leder fram till syftet (2.6) med denna uppsats.

- Varför behövs det ett eget rum för tjejer för att spela musik?
- Vad händer i en enkönad miljö?
- Vilka vägar öppnar det för fortsatt spelande i enkönade respektive blandade miljöer?

Som blivande musiklektör bedömer jag det även intressant att få en jämförelse mellan Popkollo och den musikundervisning unga tjejer möter i sin skolvardag och på fritiden. Går det att dra några lärdomar från Popkollo som kan överföras till skolvärlden?

De tjejer som har deltagit i Popkollo kan bäst svara på frågan om vad som händer efter kollo; om de fortsätter att musicera och skapa musik på sin fritid – ensamma eller i ett band. Det är dessa och många andra personliga effekter av ett Popkollo, som åsyftas i titeln på försättsbladet.

2.6 Syfte

Syftet med undersökningen är att spåra vilken drivkraft som får unga tjejer att söka till Popkollo, vad de upplever under kollo, och vad de bär med sig efteråt i mötet med sin musikvardag, både i privata och offentliga miljöer.

3. Metod

Följande avsnitt beskriver hur empirin till studien inhämtades och hur jag valde mellan olika metoder, och övergav den deltagande observationen till förmån för kvalitativa intervjuer. Vidare beskrivs hur deltagarna valdes ut och mer ingående hur genomförandet av studien gick till.

3.1 Val av metod

Utifrån ett etnografiskt inspirerat arbetssätt (se 3.1.1) valde jag att träda in i Popkollmiljön med mina sinnen på helspänn, observerade olika delar av fyra olika kollar i rollen som kock, chaufför, konsertbesökare respektive nattvakt. Därigenom fick jag följa Popkollos olika faser, från deltagarnas ankomst till sista avsked. Jag redovisade alltid öppet att mitt huvudsakliga intresse var att samla in empiri, men detta arbetssätt gav mig en översiktlig inblick i atmosfären utan att hela tiden behöva känna mig som en inkräktare i deltagarnas tillvaro. Jag fann dock att jag med min förförståelse som före detta Popkolloedare sökte svar på betydligt fler frågor än det renodlat etnografiska kunde ge mig under den begränsade tid jag besökte varje kollo.

Jag formulerade därför intervjufrågor utifrån syftet att fånga den miljö deltagaren befann sig i med sina egna ord, och inte minst för att kunna beskriva skeenden innan kollot. Under intervjuernas gång förhöll jag mig ganska löst till de öppet formulerade intervjufrågorna, både genom att följdfrågor uppkom inom ämnesområdena och att frågornas ordning berodde av deltagarnas svar. Detta anknyter till hur Bryman (2012, s.412-445) beskriver tillvägagångssättet i utformandet och genomförandet av en kvalitativ, semistrukturerad intervju. Jag försökte hålla min roll som intervjuare så neutral som möjligt, men insåg att jag både kunde påverka den intervjuade både genom att reagera med tystnad, med ett spontant yttrande eller med en följdfråga. Däremot försökte jag eliminera tillfällen då jag lade orden i munnen på dem eller ställde ja- och nej-frågor. Ibland var det dock nödvändigt för att förvissa mig om att de hade förstått frågorna.

Som komplement till deltagarintervjuerna hade jag några månader efter kollot även ett intervju liknande, mer ostrukturerat samtal med Malin Helldorff, medlemsansvarig för Riksorganisationen Popkollo, under vilken jag även fick tillgång till utvalda resultatsammanställningar från Popkollos egna enkätundersökningar från sommaren kollo. Spontana samtal med ledare under kollona och återkopplande mail med information tillhör också empirin till denna studie. För att kunna få med perspektivet "Efter Popkollo", blev de uppföljande telefonintervjuerna med samma deltagare som intervjuats under kollot en värdefull tillgång.

3.1.1 Teoretiska resonemang gällande metodval

Det stod tidigt klart för mig att ett kvalitativt angreppssätt var nödvändigt för att belysa den mångfald av uppfattningar om Popkollo som finns hos deltagarna. Med en enkät eller en kvantitativt strukturerad intervju, som innehåller färdigformulerade frågor, och i flertalet fall även formulerade svarsalternativ hade jag kunnat nå betydligt fler informanter, men jag hade inte kunnat få lika djupgående svar, och de skulle endast kunna rymmas inom ramen för det jag själv hade kunnat föreställa mig.

Bryman (2012, s.413f), menar att fördelarna med en kvalitativ intervjustudie, jämfört med en kvantitativt strukturerad intervju är att

- forskaren med öppenhet för samtalets karaktär kan föra in det på nya intressanta frågor utan att i förväg ha kunnat förutse dessa,
- intervjufrågorna kan omformuleras och individanpassas med hänsyn till den riktning som intervjun tar,
- en person kan intervjuas flera gånger och därmed bidra med ytterligare ny kunskap och nya perspektiv.

Innan jag slutgiltigt bestämde mig för att i huvudsak använda mig av kvalitativa intervjuer övervägde jag att göra en mer etnografisk studie av Popkollo. Etnografi, vilket ibland kallas deltagande observation, innebär enligt Bryman (2012, s.377-400) att man följer en grupp människor i en social miljö under en förhållandevis lång tid: observerar, lyssnar och deltar i samtal, genomför intervjuer om svårobserverbara delar av denna tillvaro samt detaljerat redogör för denna miljö. Värt att nämna är att arbetsmetoderna utvecklades av etnologer i sina studier av andra kulturer. Det är en ambitiös forskningsansats att djuplodat studera ett fält så detaljerat, och noggranna fältanteckningar ska föras och sammanställas i nära anslutning till att något har hänt.

Bryman (Ibid. s.380) skiljer på observation i öppna och i slutna miljöer, där den senare är svårare att få tillträde till, exempelvis skolor, fängelser, arbetsplatser med mera, medan den förstnämnda sker i lokalsamhället, i bostadsområden eller på annat sätt utspelar sig i offentligheten. Popkollo äger rum sig i en sluten miljö, men det faktum att jag var tjej och hade en bakgrund som ledare i Popkollonätverket, gjorde att jag hade lätt att få tillträde till denna.

Vad som slutligen talade emot en renodlad etnografisk metod med mer utförliga deltagande observationer, var dels att jag inte kunde följa deltagarna under ett helt kollo, dels att jag inte tillhör samma ålderskategori som informanterna i studien. Jag skulle ha haft svåra problem att smälta in och uppleva kollo på samma villkor som de, och försök jag gjorde att som utomstående betraktare anteckna vad som skedde fick mig mestadels att känna mig obekvä. Bryman (2012, s.439-444) skildrar vilka fördelar som kan finnas när en deltagande observation jämförs med en kvalitativ intervju och tvärtom. Inspirerad av hans tankar, menar jag att det skulle finnas stor risk att jag skulle utsätta tjejerna för alltför stor påverkan med min närvaro, genom en deltagande observationsstudie. Det hade behövts ett större antal timmars deltagande från min sida, och detta hade förmodligen uppfattats som ett större intrång i deras värld.

3.2 Urval

Valet att intervjua deltagare gjordes på grundval av att jag anser att de bäst kan förmedla ett upplevelsebaserat perspektiv av att vara på Popkollo, och att de befann sig i händelsernas mitt vid tidpunkten för intervjun. I första hand försökte jag koncentrera intervjuerna till ett enda kollo, för att kunna utnyttja de olika deltagarnas perspektiv på gemensamma upplevelser. En klar majoritet av det kollots deltagare ställde upp, efter att samtliga hade blivit tillfrågade med två dagars varsel och fått möjlighet att skriva upp sig på en lista.

Detta kompletterades dock med intervjuer och observationer från andra kollon, vilka genomfördes mer spontant och utifrån ett mindre utförligt frågeformulär. En intervju gjordes även med Malin Helldorff, medlemsansvarig i Popkollos riksorganisation, som kompletterade mina informanternas utsagor med bearbetad statistik ur Popkollos egna enkätundersökningar för att kunna uttala mig mer

generellt om 2013 års Popkollo. Sammanlagt träffade jag på ett tjugotal ledare och fler än åttio deltagare under mina olika kollobesök. I intervjustudien ingår totalt 18 deltagare, 12-16 år gamla, och av dessa deltog 14 även i uppföljningsintervjuer. Bortfallet från dessa uppföljningsintervjuer berodde i samtliga fall på att de inte svarade på den email-adress eller det telefonnummer som de hade lämnat vid första intervjun.

3.3. Tillvägagångssätt

Sommaren 2013 besökte jag fyra städer och observerade de genrelösa kolloinriktningarna Popkollo Original och Popkollo Fortsättning, under sex olika dagar och en natt. Dessa observationer antecknades i nära anslutning till kollot eller direkt vid observationstillfället. Jämte de observationer jag gjorde på plats genomförde jag sex kortare intervjuer av olika deltagare med hjälp av papper och penna, vilka kan ses som en förstudie till de tretton intervjuer som spelades in med digital inspelningsutrustning. Eftersom drygt hälften av kollot hade passerat vid intervjutillfället kunde de intervjuade deltagarna både blicka tillbaka till händelser innan och i början av kollot samt blicka framåt mot kollots intensiva slutskede.

De flesta av intervjuerna utfördes i replokalsliknande rum, vilket både skyddade från störningsmoment och gav en bra akustisk miljö, vilket gjorde det lätt att lyssna på och transkribera intervjuerna efteråt. Två av de inspelade intervjuerna ägde rum i ett öppet rum med större akustik, vilket gjorde att andra deltagare kunde höras på avstånd, men detta har troligen inte påverkat hur intervjupersonerna svarade på mina frågor. Vid transkriptionen av en av de sistnämnda gick vissa ord förlorade på grund av svårigheten att höra, vilket reddes ut vid den uppföljande intervjun med samma deltagare. Intervjuerna var i regel ca 15 minuter långa, med diverse variationer.

Som uppföljning till dessa intervjuer kontaktades samtliga deltagare i min undersökning ånyo. Jag fick åter kontakt med tolv av de tretton deltagare, vars intervjuer fanns inspelade. Dessutom återknöt jag kontakten med två av de sex deltagare som hade deltagit i provintervjuerna. Dessa intervjuer genomfördes via högtalartelefonfunktionen på min mobil, och spelades in med digital inspelningsutrustning, utom en intervju som genomfördes via ett chatforum.

4. Resultat

I resultatsammanställning sammanförs de olika individernas svar till olika teman, vilka sedan ligger till grund för min analys. Informationen som presenteras är anonymiserad, varför jag inte redovisar vilka kollar som studerades eller vilka personer som blev intervjuade. De intervjuade tjejerna är mellan 12 och 16 år, varav flertalet går Popkollo första gången, medan några har gått ett eller flera Popkollon tidigare. Där citat förekommer är de hämtade från inspelningarna.

Hädanefter refereras intervjupersonerna som deltagare eller informanter.

4.1 Innan Popkollo

I detta avsnitt behandlas tjejernas musikbakgrund, hur de hittade till Popkollo samt förväntningar och nervositet inför kollostarten.

4.1.1 Tidigare musikerfarenheter och vägen in i Popkollo

De flesta deltagarna har relativt stor erfarenhet av musik innan de börjar Popkollo. Framför allt är det flera deltagare som berättar att de gått runt och sjungit jämt, både till glädje och stundtals till irritation för omgivningen. Alla har erfarenheter av att ha musik i skolan, men vad de har fått ut av detta varierar mycket beroende på lokala förutsättningar. En deltagare berättar om att hon i lågstadiet brukade mima på klassens timme med sina kompisar, vilket ledde till att hon blev intresserad av att lära sig låtarna på riktigt och därefter började ta sånglektioner. Ett antal går eller har gått i musikklass alternativt i en klass med musikprofil. Flertalet har tagit sång-, piano-, eller gitarrlektioner. Andra berättar att de inte har vågat sjunga offentligt eller för sina lärare, men att de har gjort det i smyg hemmavid. En längtan till att träffa likasinnade, det vill säga andra musikintresserade, har varit en gemensam drivkraft till att söka till Popkollo.

När det gäller frågan om vilka som har uppmuntrat deltagarna till att hålla på med musik nämns ofta familjen, framför allt föräldrarna, olika musikaliska ledare och lärare, men också vänner och inspirerande idoler. Flertalet berättar om en musikalisk miljö hemmavid, eller åtminstone en förståelse för deras stora intresse, men det finns ett fåtal som får kämpa för sin lust att ägna sig åt musik gentemot en delvis oförstående omgivning. För dem är den inre drivkraften det som betyder mest och idolerna blir desto viktigare. Exempelvis nämner en deltagare att hon brukar titta på intervjuer med kändisar och därigenom uppmuntras till att följa sina drömmar, som motvikt till dem som säger att hon borde välja en annan karriärväg. En deltagare använder sig av möjligheten att sprida sitt musicerande via internet, och får mycket beröm i kommentarsfältet för sina framträdanden.

Hur får presumtiva deltagare reda på Popkollo? I Popkollos egen utvärderingsenkät, som i princip samtliga deltagare fyllde i under sommarkollots sista dag, redovisas att 58 % första gången hörde talas om Popkollo från familj, släkt eller vänner. En av tio deltagare fick kännedom om kollot genom sin skola, från en lärare, exempelvis instrumentallärare, eller vid Popkollos egna besök i skolor och 6 % såg en av Popkollos affischer. Resterande 26 % av svaren kunde inte placeras in i någon av ovanstående kategorier, utan varierade mellan allt från sociala medier, festivalbesök till personliga kontakter, men med endast ett fåtal svar i varje kategori. (Intern enkät för 2013 års sommarkollon med 127 svaranden, enligt Helldorff, personlig kommunikation 11 oktober 2013).

En liknande enkät ställd via mail till deltagande tjejjers föräldrar, visar att av drygt 100 svarande hade 23 % fått reda på Popkollo existens genom att söka på Internet och 22 % hade hört det av en kompis, kompis kompis eller bekanta. Därefter kom affischer 11 %, media 8 %, samt genom lärare, festivalbesök och personlig kontakt med någon i Popkollonätverket på några procent vardera. (Mailenkät till 400-500 vårdnadshavare 1 och 2, enligt Malin Helldorff, personlig kommunikation 11 oktober 2013).

Totalt sett är det väldigt spritt vilka marknadsföringsmetoder som får deltagarna att anmäla sig till Popkollo, och många har hört talas om det i flera sammanhang innan de bestämmer sig för att söka. Några informanter ger exempel på att de hade hört talas om Popkollo för ett eller flera år sedan, men att de av olika skäl inte kom till skott att söka en plats just då. Det verkar vara mycket som ska stämma för att allt ska falla på plats. En del har sökt upp informationen själva och fått övertyga föräldrarna, medan andra har haft föräldrar som har varit angelägna om att de ska gå. Att få stöd från föräldrarna verkar vara viktigt, då det oftast är föräldrarna som sköter anmälningsprocessen och väljer vilken summa familjen ska betala för kollo på en glidande skala mellan 1500 och 5000 kronor.²

4.1.2 Förväntningar inför Popkollo

Sällan känner deltagarna fler än en annan person på kollo, och många kommer helt ensamma, varför många tankar inför kollo handlar om huruvida de kommer hitta några att umgås med och ifall de kommer att bli accepterade i gruppen. Jättespänd, orolig, nervös och rädd är några av de känslor som beskrivs i vissa av samtalen.

Jag hade inplanerat att jag inte skulle ha några höga förväntningar alls, för om dom inte skulle va' så bra som jag hade tänkt det, då hade jag bara blivit besviken när jag kom hit. Så det var liksom: ja men det kan väl vara kul att träffa några kompisar, så jag kanske har lite kontakt med dom sen... Sen kanske jag lär mig något instrument. Alltså jag hade typ inga förväntningar alls. Jag ville mer köra på att skaffa nya förväntningar när jag väl kommit hit.

Jag var lite rädd, för jag kände ingen och gick hit själv och det kändes som att det skulle vara jättemånga som kände varandra... Mina förväntningar var väl att det skulle bli kul, men jag var också lite rädd att jag inte skulle få några vänner. Att man inte skulle lära känna varandra så snabbt, liksom. Men det var helt tvärtom. Man lärde ju känna folk på en gång och blev jättebra kompisar med alla, så det vart jättebra.

Självklart fanns det deltagare som framförallt nämnde positiva eller konkreta förväntningar inför kollo. De såg det som en chans att träffa mer musikintresserade kompisar än de träffar hemmavid, och att förbättra sitt musikutövande. Det var däremot inte alla som hade fullständig koll på att de skulle få prova instrument, bilda band, skriva egna låtar och repetera i mängder, utan detta kom för vissa som en positiv överraskning.

4.2 Under Popkollo

Detta avsnitt sammanfattar de teman som är aktuella mitt under ett Popkollo: Kollots olika skeden, tjejjernas förebilder innanför och utanför kollo samt det specifika med att befinna sig i en miljö med bara tjejer. Slutligen görs några jämförelser med deltagarnas skolmiljö.

---

² Den glidande skalan är utformad för att så många som möjligt ska kunna ha råd att delta (Popkollo: Sommarkollo, 2013).

4.2.1 Vad händer under ett Popkollo?

”Popkollo Original” och ”Popkollo Fortsättning” är båda kolloinriktningar där den slutliga musikgenren bestäms inom varje band, istället för av Popkollo, och inleds med att deltagarna lär känna varandra under gemensamma övningar. Under veckan får de workshops på alla bandinstrument, blir indelade i band efter musiksmak och instrumentönskemål, får en workshop i hur man skriver en låt, och påbörjar repandet med banden, som leder fram till studioinspelning och avslutningskonsert. Detta, har jag observerat, är gemensamt för samtliga kollar och nämns i många intervjuer. Annat som nämns vid sidan om detta och som ser lite olika ut beroende av lokala förutsättningar är bad, godisinköp, bus, besök av inspirationsgäster, en workshop innehållande samtal om normer, tårtbakande, filmvisning, olika lekar med mera. De flesta sommarkollar är övernattningskollar, men det finns också dagkollar, från vilka man åker hem på kvällen.

Några deltagare nämner att de har upplevt en stor självförtroendeökning under kollar, och att det är befriande att träffa så många med gemensamma intressen som man kan skratta väldigt mycket med. Ett antal berättar att de har övervunnit hinder som bristande självförtroende och kan föreställa sig själv uppträdande på en scen, vilket tidigare kändes avlägset. En deltagare berättar att hon samma dag som intervjun hade vågat sjunga inför folk för första gången och att det gjorde henne stolt över sig själv. Vännerna som fås under kollar nämns med extra stor glädje av nästan samtliga deltagare. För vissa känns Popkollo till och med som en slags familj.

Det brukar ju ta ett tag innan man blir vänner, men för oss tog det kanske tre timmar och sen så satt man och babblade liksom. Det känns som att man har känt varandra jättelänge och att man kan sitta och prata om vad som helst.

Alltså, man lär sig väldigt mycket, man har kul här. Man bygger upp självförtroendet varje gång man är här väldigt mycket och man får vara den man vill och typ göra saker man vill och det är ingen som ger negativa kommentarer. Utan det är bara positiva saker... Och så träffar man många vänner och det är roligt att träffa folk med samma intresse.

Sen har jag fått ett band, vilket är superroligt, och jag har lärt mig två nya instrument. Jag har fått jättemycket nya vänner. Jag brukar alltid vara så här att jag håller mig undan och ”nä jag vill inte”, ”nä, det är lugnt, jag behöver inte vara med.” Men jag känner verkligen: Jag har fått en plats här nu och det känns jättekul för det är så bra gemenskap mellan alla deltagare och ledare. Så det är jättemysigt.

4.2.2 Förväntningar och farhågor inför det fortsatta kollar

Att få spela in sina egenskivna låtar i studio och uppträda under avslutningskonserten, ser i princip samtliga fram emot mest av allt under de kvarvarande dagarna. Men några nämner också bara det faktum att få fortsätta vara på kollar, spela och repetera tillsammans med bandet och att få utvecklas på sitt eget instrument.

Farhågor inför det fortsatta kollar gäller framför allt den egna insatsen och prestationen under konsertuppträdandet och i samband med detta delar deltagarna med sig av sina bästa tips gällande hur de hanterar sin scenskräck, som att ta hjälp av och lyssna på varandra ifall någon tappar bort sig. ”Det är nog bara liksom att öva in låten tills den verkligen sitter och tills du är 100, typ 110 % säker på att det sitter”. Att inte hinna ”repetera klart” sin låt eller sina låtar till inspelningstillfället i studion är också lite nervöst, eftersom den tidsmässigt ligger innan konserten.

Mycket av nervositeten ovan är trots allt nära sammankopplad med deltagarnas positiva förväntningar. En deltagare lägger dock in en oro, som flera av deltagarna berör under andra delar av intervjun. ”Jag är lite nervös över hur alla kommer överens” säger hon och berättar om händelser som andra deltagare på kolloet benämner ”tjejbråk” eller ”drama”. Trots den fantastiska och tillåtande stämning på kolloet som alla deltagarna refererar till, så uppkommer konflikter och motsättningar i de grupperingar som bildas, och detta framkommer även i informella samtal med ledarna.

Flera av deltagarna som har gått tidigare år ser mönster i de konflikter som uppstår och har återkommit med hopp att de denna gång ”ska lyckas med bandet”. Jag blir nyfiken på vad det innebär att lyckas med sitt band, och en deltagare förklarar det såhär:

Alltså, att man kommer överens, och att alla i bandet gillar ungefär samma musik så att det är lätt att välja låtar. Att alla får de instrumenten som dom vill spela, och om man får ett instrument som man helst inte vill spela, så kan man så här byta lite mellan [varandra] och så.

Det är därmed flera parametrar som ska stämma för att detta syfte ska kunna uppnås, och inte konstigt att oenighet i grupperna tidvis uppstår. Samma deltagare menar att årets kollogrupp hade extra bra stämning och jämförelsevis få konflikter.

En fråga om vad de tror att de har upplevt under kolloets sista dag, får flera deltagare att inse att kolloet snart är slut och tankarna kretsar kring vad som kommer att hända efter kolloet. En deltagare skulle gärna ha velat att kolloet höll på i upp till två veckor. Andra pratar om alla trevliga människor som de kommer att sakna, men att de ska försöka hålla kontakten via telefon, sms och olika internetforum. Ytterligare några summerar kolloet på följande sätt:

Jag har ju helt självklart träffat så många nya underbara människor. Jag har fått vara med i ett band och skriva egna låtar och spela in i en studio. Jag vet inte... det är jättesvårt att liksom förklara, men alltså, det är en så underbar känsla att vara här med alla. Så det är väl typ... ja men alla vänner och musiken och ja, alla ledare och allting.

Jag tror att vi har pratat om såhär mycket viktiga frågor och så, och just att här får man liksom vara sig själv. Så jag tror att dom flesta har vuxit väldigt mycket som personer. Att man har blivit mycket mer öppen än vad man brukar vara. Jag brukar vara lite stängd i början, men jag har blivit öppen, mycket mer öppen och så... det är kul.

4.2.3 En miljö med enbart tjejer

Deltagarna tillfrågas om vad det innebär för dem att det endast är tjejer med på kolloet. Det spelar ingen roll menar tre av deltagarna jag intervjuar, och en av dessa tror att det skulle bli lite mindre dramatik om killar fanns på plats. Dessa har alltså en neutral eller försiktigt negativ inställning till att kolloet är separatistiskt. Ytterligare en deltagare instämmer i påståendet att det blir mer dramatik jämfört med när hon umgås med killar hemmavid. Hon menar att bråk där tjejer är inblandade kan pågå väldigt länge och innehåller fler småkonflikter. När jag frågar henne vad det skulle innebära om det var killar med på kolloet tror hon ändå att det skulle påverka stämningen:

Jag tror inte att alla tjejer skulle vara sig själva och typ tycka ”åh gud vad pinsamt det här är”. Men jag själv skulle nog tycka att det var jättekul om det var killar med på kolloet, men vissa tjejer skulle nog bli så här pinsamma med sig själva och typ gömma sig i ett hörn och sådär...

Det stora flertalet uttalar sig positivt över att vara i en musikalisk miljö bland andra tjejer och de pratar engagerat och uppehåller sig länge vid frågan. De uttalar sig om att de känner sig tryggare, att de vågar prova på mer saker, är mindre rädda för att göra bort sig, att fokus ligger på dem och att de får spela exempelvis bas och trummor, vilka de inte bereds plats på när killar är med.

En annan fördel som nämns är den att få ta på sig nya roller, som högljudd, stökig, och lekfull, vilket en deltagare refererar till som killarnas roll. Andra säger att denna roll får tjejer skäll för om de visar den för tydligt i skolvärlden, både från klasskamrater och lärare.

[Popkollo innebär att] vi kan sticka ut, och vi kan skrika, springa runt och liksom bara vara, alltså vara oss själva. Utan att känna någon press på att någon kille ska typ kolla snett på en ba' och "va fan håller hon på med"?

Det är påfallande många som nämner detta med att de känner att de får vara sig själva på kollot, till skillnad från hur de upplever situationen i ett vanligt musikklassrum. Förmågan att vara sig själv är något de även beundrar hos sina idoler. Det blir tydligt för mig att i musikens värld behövs det väldigt mycket självförtroende och mod för att våga vara sig själv.

Det verkar inte som att tjejerna har något allmänt emot killar. Flertalet är dock mer rädda att göra fel och bli skrattade åt när killar är i närheten och någon menar att killar betar sig lite jobbigt i musiksammanhang, genom att alltid prova instrumenten först och tar all plats. Därför tycker de att killar generellt skulle behöva bli mer utbildade i jämställdhetsfrågor och normer, genom exempelvis filmer och lektioner om normer. Som en deltagare uttryckte det under en kvällsrunda och får svar från en annan:

Deltagare 1 Det är killar som ska lära sig mest från den filmen³. Pojkar ska förstå att dom inte ska ta så mycket plats och tjejer ska lära att ta plats...

Deltagare 2 Nej, pojkar kommer mest tycka att den är töntig, det är bättre att diskutera budskapet hellre än att visa filmen.

De kollodeltagare som är lite äldre har generellt mer erfarenheter och tankar om vad det innebär att vara tjej i en separatistisk musikmiljö kontra en blandad sådan. Det verkar som att de har funderat på dessa frågor länge, och därför kan ge mer utförliga svar. En fortsättningsdeltagare på Popkollo uttrycker det på följande sätt:

Jag har tidigare inte velat erkänna att det är så, för jag tycker att "nej, men det är ganska så jämligt och det är väldigt bra", men det är faktiskt så att killar tar mer plats och det är väldigt många som inte vågar säga vad dom tycker när killar är med. Och det är så bra det här kollot, för här är bara tjejer så här får man liksom leva ut allt det där.

En annan deltagare får följdfrågan om vad som skulle hända om killar var med:

Jag tror egentligen inte att det skulle hända så mycket. Kanske i början skulle vi vara lite tillbakadragna. Sedan skulle vi nog öppna oss, men det jag tror är att dom skulle försöka få mer rum och få tjing på sina instrument och liksom komma och bestämma lite mer. Det är det jag har varit med om. Det beror ju på hur dom är som personer också, verkligen. Så det är ju inte alla killar som är så. Men många av dom är det.

---

³ en film i en skolmiljö om en tjej som börjar bryta mot normen om hur tjejer ska vara och i detta får med sig resten av klassen

Spontant nämns i flera samtal den press unga tjejer känner över att behöva se bra ut när de befinner sig i könsmixade sammanhang, exempelvis i skolan. Att de slipper denna press på sig under Popkollo tycker flera intervjupersoner är befriande:

Det innebär att jag kan... att det inte är så jätte viktigt hur jag klär mig, om jag sminkar mig, om jag har glasögon eller linser, eller så här hur man beter sig. Man kan vara lite som man vill för det är inga killar i närheten.

Jag har slutat bry mig om kläder nu när jag har varit här... eller nästan... jag bryr mig fortfarande lite.

Några nämner också att de förebilder de beundrar kan stå emot pressen att vara smal och bära en förväntad typ av kläder.

Att hon inte bryr sig [om vad de säger] tycker jag är jätte fint.

4.2.4 Ledarnas roll och förebildernas betydelse

Ungefär en fjärdedel svarar att det inte spelar någon roll om det är killar eller tjejer som leder Popkollo. En deltagare ser dock en poäng i att ledarna är verksamma musiker som kan bli musikaliska förebilder på kollo, och en annan nämner att det kanske finns frågor som hon inte skulle vilja ställa till en kille. För majoriteten verkar det generellt spela stor roll att det är kvinnliga ledare, och då nämns både rollen som förebild och som trygg samtalspartner. Kanske är det också vanan av att ha tjejledare som spelar in när de uttalar sig i frågan. En deltagare uttrycker nyfikenhet över hur det skulle vara att ha en killeledare.⁴

Deltagarna på Popkollo hittar sina förebilder på många olika håll, både inom musikens värld och på andra ställen. Stora dagsaktuella världsartister finns självklart med, och dessa lovordas oftast på upptejpade stora pappersremсор som används som klotterplank på flera av kollona jag besöker. En förekommande aktivitet under första kollo dagen, är den att i tur och ordning berätta om ett musikminne jämte några andra fakta om sig själv, och då berättar flera tjejer om magiska konsertupplevelser med sina idoler.

I intervjuerna nämns också dylika välkända världsartister inom musik såväl som inom film, TV, bloggvärlden och dans, samt i några fall inte lika kända artister som deltagarna uttrycker lite stolthet över att de har lyckats hitta. De flesta deltagarna behöver dock inte leta så långt efter förebilder. Mamma och pappa, farmor, kompiserna som spelar gitarr och andra deltagare på Popkollo kan vara minst lika betydelsefulla att inspireras av...

... för man träffar folk som har värsta scenspråket och [känner att] det där vill jag också ha.

Jag ser väldigt mycket upp till min mamma, för att jag har levt med henne typ hela mitt liv.

Min farmor, hon är cool /.../ Hon är typ bara sig själv. Hon gör vad hon vill. Och så bakar hon jätte goda kakor. Det är gott.”

Till varje Popkollo inbjuds olika gästartister, verksamma artister, som håller en workshop och t.ex. berättar om sitt musicerande och hur det är att vara känd artist. Ofta brukar de avsluta med att gå runt och lyssna på varje band och ge lite

---

⁴ Det bör i sammanhanget nämnas att Popkollo inte har någon policy att killar inte är välkomna som ledare, utan det viktiga är att dela organisationens värderingar. Jag vet av egen erfarenhet att det finns och har funnits manliga aktörer och ledare i Popkollors nätverk, men på just de kollon jag besökte i år mötte jag endast kvinnliga ledare. Däremot måste en förening som vill bli Popkolloarrangör ha en styrelse med minst 2/3 kvinnor och samma kvot gäller för arrangörgruppen (Popkollo: Starta kollo, 2013).

uppmuntrande kommentarer. Detta nämns i mina intervjuer som oerhört givande för deltagarna och som en sporre till att fortsätta att skriva låtar och hålla på med musik. Det kan också ge deltagarna ett annat perspektiv än den rådande mediabilden gällande detta med att vara artist:

Jag ser väldigt mycket upp till när [Inspirationsgäst 1] kom. Fast hon var ju inte ledare. Men det var bara för att hon var så himla jordnära, fastän det har gått så bra för henne. Och sånt tycker jag är ganska häftigt och det ser jag upp till mycket. Så om man skulle bli någonting... att man fortfarande är jordnära liksom och inte bara blir värsta divan. För det vill man ju inte.

[Inspirationsgäst 2] blev en väldigt stor förebild, för hon var så himla självsäker... hon kändes som en bra förebild, så jag blev verkligen inspirerad av henne.

Alltså jag älskar [Inspirationsgäst 3] för att hon är alltid sig själv och ”just go with the flow” såhär. Hon är så skön i allt hon gör. Hon är verkligen jättefin. Hon är verkligen en inspiration till typ allting.

I slutet av varje kollo samlas deltagare och ledare, och alla närvarande får skriva något positivt om var och en i rummet. En stolt ledare berättar att hon har fått följande ord på sin lapp: ”Du är en sådan fin förebild. Jag hoppas att jag blir lite som du när jag blir äldre.”

4.2.5 Jämförelse mellan Popkollo och andra musikklassrum

När jag ställer frågan om hur Popkollo skiljer sig från andra sammanhang där musik undervisas får jag höra om både positiva upplevelser av musikundervisning och nedslående exempel ur deltagarnas skolvardag. Deltagare med en positiv skolupplevelse tycker som regel att Popkollo till många delar påminner om musikundervisningen hemmavid. I vissa fall är det skolan eller en musiklärare som fått upp deltagarnas ögon för musik.

Somliga deltagare tycker å andra sidan att musikundervisningen i skolan känns medioker. Upplevelsen av att bara sjunga tråkig musik, nationalsången och barnsånger tråkar ut deltagarna. Ett antal deltagare går steget längre och jämför musikundervisningen med ”värsta katastrofen”, berättar om dåliga lärare, som inte förklarar på rätt sätt respektive endast uppmuntrar killarna att spela instrument, och klasskamrater som varken visar varandra eller läraren respekt. Några deltagare tycker att skolan brister i instrumentalundervisningen och menar att de lär sig mer under några dagar på Popkollo än under flera års skolgång.

En stor skillnad som många deltagare refererar till är att på Popkollo är det betydligt mindre grupper som ska spela tillsammans än i ett skolklassrum. När det är 25 eller 28 elever i en klass är det svårt att komma fram på samma sätt, och även där musikundervisningen sker i halvklass, blir det svårare både att fördela instrumenten och exempelvis sätta igång spel i samma tempo. Deltagarna menar dessutom att ledarna på Popkollo har mer tålamod än deras vanliga musiklärare och att det inte gör lika mycket om man gör fel på Popkollo som i skolan. Dessutom är alla deltagarna på Popkollo där frivilligt och har ett musikintresse, medan det på musiklektionerna finns elever som är helt ointresserade av musik, vilket kan innebära att de förstör för de andra.

Ytterligare en aspekt av Popkollo är att deltagarna lär mycket av varandra, vilket gör att ledarnas roll flera gånger blir att stötta och uppmuntra snarare än att lära ut. Flera deltagare uppskattar rollen av att vara den som kan och som får lära andra. Det gehoersbaserade inlärningsfokuset uppmärksammas också av en deltagare:

Dom kan lite mindre om musikteori än mina vanliga lärare, men det gör väl inget. Dom är duktiga dom också.

Nedanstående punkter sammanfattar några av Popkollos fördelar som deltagarna skulle vilja ta med från Popkollo till sitt vanliga musikklassrum:

- Viktigt att lärare uppmuntrar även de som är osäkra.
- Ett klimat där alla respekterar varandra gör att man vågar prova på mer, utan att det blir pinsamt.
- Regler för hur man ska bete sig skapas bäst av gruppens medlemmar.
- Läraren ska ha tålmod med dem som inte lär sig lika snabbt.
- Läraren ska inte utgå från att det alltid är en kille som ska spela instrument och en tjej som ska sjunga.
- Lär ungdomar att det är okej att göra fel.
- Låt inte instrument stå framme, som ingen får prova.
- Ha rundor, så att alla kommer till tals.
- Låt låtskrivande ske gruppvis och med hjälp av mindmaps.

4.3 Efter Popkollo

Inför de uppföljande intervjuerna träffar jag Malin Helldorff (intervju, 11 oktober 2013) och tar tillfället i akt att fråga henne hur stor kontakt Popkollo brukar ha med sina före detta deltagare. Hon menar att Popkollo generellt är dåliga på att återknyta kontakten med tidigare deltagare, eftersom resurser till detta saknas eller prioriteras ned till förmån för att göra mer verksamhet. De går dock alltid ut med information om vad som händer i den enskilda Popkolloföreningen till sina medlemmar, genom både nyhetsbrev och i sociala medier, och är öppna för tidigare deltagare som kontaktar dem.

Helldorff poängterar vidare att trots att Popkollo verkar för att tjejer ska fortsätta spela och att öka andelen kvinnor som musicerar genom studieförbunden, ser hon det på intet sätt som ett misslyckande om en enskild individ inte fortsätter spela efter kollo. Hon berättar att när media kontaktar Popkollo, vill de ofta ha intervjuer med band som fortsätter att spela i samma konstellation som under Popkollotiden. De vill gärna ha tydliga exempel på att denna jämställdhetsatsning leder till fler artister. Hon menar dock att ett Popkollo kan innebära andra saker som är viktigt för individen än att denne ska börja spela i ett band. ”Det är inte mindre värt”, hävdar hon och nämner att hon personligen ser Popkollo som ett demokratiprojekt, i vilket deltagarna kan inse att de är en del av ett sammanhang och att var och en ska ha chansen att säga sin mening utan att behöva vara den som skriker högst.

4.3.1 Vad har hänt sedan Popkollo tog slut?

Näst intill samtliga av de före detta Popkollodeltagarna svarar att musiken får ta ännu större plats i deras liv efter Popkollo, t.ex. genom instrumentallektioner, mer spelande hemma, mer låtskrivande, musikgymnasium, deltagande i uppsättningen av musikal och dylikt. En informant berättar att hon genom Popkollo har insett hur viktig musiken är för henne, även om hon inte har ökat mängden musicerande efter kollo. Det är förstås olika hur mycket musik de ägnar sig åt. Drygt en tredjedel av informanterna berättar att de spelar i band och repeterar varje vecka, andra nöjer sig med att spela hemma eller i organiserade former. Vissa ser också en förändring hos sig själva, någon slags personlig utveckling, ökad öppenhet, en vilja till att prova på nya saker respektive ny inspiration som de menar att Popkollo har givit dem.

De flesta har kontakt med tidigare deltagare från Popkollo, åtminstone någon eller några få. Detta sker genom sociala medier, videosamtal, telefonsamtal och sms. Några träffar andra deltagare och spelar tillsammans eller bara umgås. Vissa bor längre bort i från varandra och detta hanteras antingen genom att hitta kreativa lösningar till hur de kan ses, eller beklagas lite sorgset.

4.3.2 Möta musiksamhället efter Popkollo, själv eller med hjälp?

Svaren skiftar väldigt mycket på en fråga om hur omgivningen har ställt sig till den före detta Popkollodeltagarens musikutövande. Några deltagare tycker att omgivningen har givit dem mer uppmärksamhet sedan de kom tillbaka från kollo.

Mina kompisar är lite nyfikna, kollar på våra klipp på Youtube och sånt, så jag får lite mer uppmärksamhet av dem. De undrar lite grejer och tycker att det är intressant det här att jag har ett band. Ingen annan i min klass har det.

En informant menar att hon känner sig starkare i det hon gör, vilket också bekräftas av att omgivningen menar att hon har vuxit som person. En annan informant berättar att en musiker som jobbar på hennes skola har börjat hjälpa henne med att förbättra sig på sitt instrument, och på så vis synliggjort henne. Andra tycker sig inte se någon skillnad, utan har fått samma typ av stöttning hemifrån.

Jag var redan innan jätte-jätteintresserad av musik, men de tycker väl det är bra att jag har fått nya vänner och så.

I förhållande till skolan känner deltagarna som går kvar i samma skola som tidigare ingen skillnad jämfört med tiden före Popkollo. En deltagare berättar att hon försöker att ta lite mer plats i skolan, men att omgivningen vill tysta ned henne, och att det främst är andra tjejer som reagerar negativt. Detta påverkar henne till att tänka efter lite mer innan hon säger något. En annan deltagare beskriver skillnaden mellan att spela i skolan och att spela i sitt band:

I ett klassrum känns det som att man måste göra rätt, att man får inte göra fel. Annars låter det töntigt och kanske några skrattar, så man skämmer ut sig lite. När man spelar med sitt band känns det som hemma. Om man gör fel är det okej, för de [andra i bandet] vet att du kan göra bättre. Man skäms inte lika mycket när man spelar inför bandet, men man skäms ju ganska mycket när man spelar med klassen och det är väldigt nervöst också.

Endast tre informanter berättar om anknytning till ett lokalt studieförbund, vilket har medfört både spelningar och replokal. Några har funderat på att gå med i ett studieförbund, medan andra inte har koll på att det finns en sådan väg att gå om man vill fortsätta med bandverksamhet. Vanligare är dock att fortsätta musicerandet inom ramen för privata lektioner, exempelvis genom kommunala musikskolan.

4.3.3 Framtiden med eller utan Popkollo

Flertalet av de intervjuade har när jag kontaktar dem efter kollo redan varit involverade i Popkollo-relaterade aktiviteter, exempelvis under höstlovet 2013, och många kan tänka sig att söka Popkollo igen. De flesta som svarar nej på frågan om de tror att de kommer att söka Popkollo igen, anger en redan hårt planerad sommar 2014 som skäl. Ett fåtal anser sig ha fått ut allt de ville och behövde från Popkollo, åtminstone som deltagare, och därför ser sig om efter nya utmaningar. För några tjejer är det dock självklart att de ska söka och varför:

Vi som var på Popkollo i somras, typ, bestämde att vi ska försöka söka till samma vecka nästa år igen, så att vi får träffas. /.../ För vi tyckte om varandra så mycket och sen var det så kul att vi verkligen vill åka dit igen. Vi var jätteledsna när vi skulle åka [därifrån]!

Jag älskade ju Popkollo jättemycket, jag hade jättekul och lärde mig väldigt mycket och det var jättebra. Det var lika bra som jag föreställde mig, om inte bättre, och jag vill gärna vara med igen.

4.4 Resultatsammanfattning

I resultatsammanfattningen anknyter jag till arbetets syfte och lyfter fram de huvudpunkter som kommer att ingå i diskussionen.

4.4.1 Drivkrafter att söka Popkollo

Samtliga deltagare anger ett starkt musikintresse som den största drivkraften till att de sökte sig till Popkollo. Detta musikintresse har i många fall redan tidigare tillgodosetts i många sammanhang, genom val av skola och fritidsaktiviteter. Många av deltagarnas föräldrar har uppmärksammat detta musikintresse och majoriteten har varit mycket stöttande till sina döttrars musicerande, varav vissa även har uppmärksammat dem på att Popkollo finns. Andra har fått information om Popkollo genom andra släktingar, vänner, lärare, affischer eller internetsökning.

Möjligheten att träffa andra musikintresserade, egen musikalisk utveckling och ett socialt sammanhang att tillgå under sommaren när vanliga skolan stänger ner är andra nämnda anledningar till en kollovistelse. Många vittnar om att det krävs ett visst mod att komma till Popkollo, och att tiden innan kollostarten innehöll en viss nervositet gällande övernattningarna, sin egen förmåga att passa in och om de skulle hitta några vänner där, parallellt med alla positiva förväntningar. Återvändande deltagare refererar i första hand till positiva erfarenheter från tidigare kollon.

4.4.2 Upplevelser under Popkollo

Deltagarna hävdar att de har lärt känna varandra väldigt snabbt och att det snabbt har etablerats en härlig kollostämning, vilken är påtaglig även för en observerande besökare. Många av dem har upplevt en befrielse i att träffa så många andra musikintresserade och förvånats över att de inte bara hittat varandra inom musiken utan också haft andra gemensamma intressen och erfarenheter. De flesta berättar om något nytt som de har lärt sig under kollo, vare sig det är musik- eller instrumentrelaterat eller knutet till sociala möten. Upplevelsen av att ha ett eget band med andra är härlig och bjuder på spännande utmaningar, som deltagarna säger att de lär sig väldigt mycket av. Detta gäller speciellt i de fall där personkemin inte riktigt fungerar och där konflikter uppkommer.

Samarbeten och musikskapande i grupp leder både till glädje och till svårigheter. Återvändande deltagare refererar till många olika erfarenheter av hur det har fungerat i det egna bandet under olika kollon, och lyfter fram de många olika parametrarna som behöver stämma för att det verkligen ska klicka i ett band.

Flera deltagare säger att frånvaron av killar på kollo gör att de vågar släppa loss ännu mer än de skulle ha gjort i andra sammanhang och att det blir en möjlighet att utforska lite nya roller, såsom högljudd, skrattande och att inta ledarroller. Andra pratar mest om att de slipper tänka på sitt utseende och sina klädval när det inte finns några killar närvarande. Ytterligare några tror inte att det hade gjort någon skillnad om det hade varit killar med.

Den tillåtande stämningen, och att flera av deltagarna vågar vara sig själva, kan även bero på det gemensamma musikintresset, de gemensamt satta reglerna om hur man får vara, och ledarskapet som snarare går ut på att stötta och uppmuntra

deltagarnas idéer än att lära ut. Deltagarna menar generellt att de under Popkollo har betydligt mer tid att hinna lära sig än i klassrumssituationen och att de får samarbeta i smågrupper, i vilka alla kommer till tals.

Ledarna, av vilka flera är verksamma musikskapare och artister, och de gästinspiratörer som besöker kollo, bidrar till att berika kollo-deltagarnas redan gedigna bank av förebilder inom musikvärlden. Några nämner att de uppskattar att få uppmuntran och vägledning från aktuella kvinnliga musiker.

Kollo avslutas med en offentlig avslutningskonsert, som jämte deltagarnas tid i inspelningsstudion, blir både en höjdpunkt att se fram emot och ett påtagligt minne av deltagarnas samlade insats under veckan.

4.4.3 Deltagarnas tillvaro efter Popkollo

Ökad musikalisk medvetenhet och/eller ökat musicerande är ett genomgående tema, när jag återknyter kontakten med deltagarna några månader efter kollo. Några har blivit mer fast beslutna och satsar för att kunna fortsätta med musiken i framtiden, medan andra pratar mer om en inre förändring hos sig själva, en slags ökad öppenhet. Vissa menar att de har gått tillbaka till samma vanor som innan Popkollo och att det mesta är sig likt, medan andra har fått ökad uppmärksamhet från omgivningen. Majoriteten verkar tycka att de har utvecklats personligen, och att det har skett på fritiden. Många håller kontakt med andra deltagare, på sociala plattformar eller i ett fåtal fall genom att de träffas och spelar musik.

Deltagarna som går kvar i samma skola som tidigare menar dock att deras skolor inte har förändrats på samma sätt, och att det därmed fortfarande är svårt att visa upp sitt musicerande i klassrummet. Det som de vågade göra på Popkollo är inte lika självklart i skolan, och när någon försöker bryta dessa normer och ta lite mer plats möts det ofta av motstånd, ibland från lärare eller killar, men påfallande ofta från jämnåriga tjejer. Flera deltagare avser att söka till Popkollo igen, om inte familjens andra planer sätter stopp för detta. De som verkar tämligen säkra på att de inte kommer att söka igen anger att sommaren 2014 redan är full av andra planer eller att de fått ut det mesta de vill ha av Popkollo.

5. Diskussion

Diskussionskapitlet är uppdelat i tre avsnitt. Det första innehåller en reflektion över uppsatsens resultat i relation till likartad forskning, det andra en metoddiskussion och avslutningsvis presenteras en utblick mot möjlig vidare forskning.

5.1 Resultatdiskussion

Utifrån syftet om vad tjejerna upplever innan, under och efter ett Popkollo diskuteras jag i detta avsnitt det sociala sammanhangets betydelse, det mod som tjejerna uppvisar när de väljer att åka på kollo, hur de förhåller sig till exkluderingen av killar och om Popkollo's verksamhet kan ha en effekt, dels på deltagarna själva och dels på jämställdheten i musikbranschen.

5.1.1 Ett socialt risktagande med mycket att vinna

Att ett musikläger för tjejer lockar musikintresserade, är inte ett förvånande resultat av undersökningen. Alla deltagare har dessutom, enligt min uppfattning, ägnat väldigt mycket tid åt musik innan de kom till kollo. Dock hade jag inte väntat mig att den anspänning som byggs upp inför ett kollo skulle vara så stark, och att jag skulle få höra om så mycket rädslor inför kollo. Eftersom de flesta rädslorna ligger på det sociala planet kopplar jag ihop detta med Åsa Bergmans studie (2001a, 2001b, 2002a & 2002b), vars informanter menar att målet med musicerandet är socialt. Om det sociala fungerar blir det roligt att musicera, annars är alternativet att spela själv nästan lika gott, är min tolkning.

Popkollodeltagarna tar risken att under en dryg vecka kasta sig ut i en okänd social tillvaro, där förhoppningarna självklart är att hitta likar att musicera med, vilket inte alltid är så lätt att hitta på hemmaplan. När Popkollodeltagarna senare uttrycker lättnad över att den sociala tryggheten infann sig så snabbt, kan jag inte känna annat än stor värme. Jag menar att den tryggheten är grogrunden till att våga prova på något nytt, och det är svårare att göra bland främlingar. Flertalet deltagare fick prova ett instrument de aldrig hade rört vid innan, och några av deltagarna gjorde ett av de nya instrumenten till sitt under kolloveckan. Denna lärandemiljö anser jag stärkts av den familjelika och självförtroendestärkande gemenskap, som deltagarna ger uttryck för finns på Popkollo.

5.1.2 Vad krävs för att våga välja Popkollo?

Farhågan inför kolloveckan att inte passa in, som vissa av mina informanter uttrycker tyder på att deltagarna trots sitt musikintresse, kan ha haft föreställningar om att Popkollo inte skulle vara något som skulle passa deras stil, musiksmak eller kunskaper. Kanske var känslan att spela i band en gång lika främmande för några av dessa tjejer, som den var för mig i motsvarande ålder? Även om bilden av ett elgitarrframträdande inte skulle vara det högsta manliga i deltagarnas ögon, så håller jag med att det ligger något i det som Hillevi Ganetz (2009) ger uttryck för: De potentiella deltagarna lär innan kollo ha behövt föreställa sig själva som någon som spelar i ett band, och som kan tänka sig att använda ett av de manligt kodat instrumenten som ingår i ett Pop- och rockband, för att våga söka till Popkollo. Annars vore det säkert lätt att avfärda Popkollo och åka på något annat sommarläger, som inte skulle kännas lika nervöst laddat eller normbrytande.

Att de flesta deltagare anländer utan att känna någon annan kollodeltagare gör också att steget kan kännas större, än att åka på ett sommarläger med t.ex. ett fot-

bollslag, vilket är en annan miljö där tjejer umgås med bara tjejer under en lägervistelse. Ett fåtal av informanterna som är första gången på kollo har en kompis med sig, men i övrigt är det många som kommer helt själva. Det verkar inte finnas någon kultur, där nätverk av tjejer gemensamt beslutar sig för att söka Popkollo, utan det hänger på den enskilda individen och familjen att göra detta val.

Jag finner att en stor del av föräldrarna har haft inflytande på att tjejerna accepterade att söka till Popkollo. Kanske finns det ouppnådda föräldradrömmar som spelar in? I och med att vissa deltagare inte riktigt visste att de skulle spela i band, anar jag en möjlighet att föräldrar kan ha avstått att berätta allt de kände till om Popkollo. Detta skulle kunna vara en strategi för att minimera deras döttrars rädslor. Dessa deltagare är dock alldeles för få och min kännedom om de faktiska förhållandena är för liten för att kunna dra några långtgående slutsatser om detta. Okänt är både vilken information som föräldrarna hade tagit till sig innan kollo, och vilken information deltagarna har fått höra och därefter glömt bort.

Min studie väcker även min nyfikenhet på de tjejer som har hört talas om Popkollo, men som väljer att inte söka en plats. Min gissning är att det kan finnas rädslor eller misstro även hos dessa tjejer inför att åka iväg på ett kollo, i enlighet med ovanstående argument, och att dessa kan bli så stora att de hindrar dem från att söka en plats överhuvudtaget. Alla mina informanter hade redan tagit sig förbi detta hinder, men det stod också klart att några hade kännedom om musiklägret i ett eller ett par år innan en Popkollotillvaro blev aktuell för dem.

Hur stort är steget att börja musicera i en bransch där kvinnor fortfarande ses som udda varelser, vilket Lilliestam (2009), Selander (2012) med flera ger uttryck för? Jag tycker mig stärkt i uppfattningen att vuxna människors attityder och förhållningssätt till manlig och kvinnlig musik smittar av sig på de unga.

5.1.3 Den könsseparatistiska tillvaron

Popkollo innebär mycket på många olika plan, men något som är påtagligt är det att det i regel endast är tjejer med på kollo. Det gör att alla band som skapas i Popkollo blir vad som i folkmun kallas "tjejband" (jfr Henningsson, 1998). Under kollo är detta normen, varför det räcker med ordet band. Det som i samhället alltså betraktas som lite udda får här vara normen, varför det just på Popkollo kan talas om en faktisk frånvaro av "killband". Detta kan jämföras med frånvaron av begreppet killband inom musikvärlden, trots att där existerar en massa band enbart bestående av killar. Detta osynliggörande av vissa grupper, bara för att ett ord, som band, har en inneboende könsligt kodad association, är något som har väckt mitt intresse. Ju mer jag funderar över detta desto mer inser jag hur vårt samhälle är fullt av normerande begrepp, vilka vid en första anblick verkar vara rätt harmlösa.

Jag upprörs av att resultaten från en studie av Gulbrandsson från 1994, som Henningsson (1998) refererar till, fortfarande verkar vara en aktuell beskrivning på hur mina informanter uppfattar sig själva i könsblandade sammanhang. Flera deltagares upplevelser om att det är först i avsaknaden av killar, som de får vara sig själva, och agera ut lite mer stökiga och utlevande personlighetsdrag, påminner om rönen att tjejer i blandade grupper inte upplever sig själva tillåtna att ha en varierad personlighet i samma utsträckning som killarna får (Ibid. s.25). Vem känner man att man blir tvingad till att vara, om man inte får vara sig själv? En halv människa?

Deltagarna under Popkollo upplevde att de där slapp tänka på sitt utseende, jämfört med i vardagen. Jag jämför den bild som ges av en gymnasieklass inför ett musikuppträdande i Bergmans artikel (2001a), i vilken tjejerna ägnar hela förmiddagen åt att fixa till sig (se avsnitt 2.3) med den mycket klädintresserade

deltagare som plötsligt under Popkollotiden upplever att kläder inte blir lika viktigt att bry sig om. Flera deltagare uttrycker att det är skönt att endast kunna ägna sig åt musiken. När en av deltagarna talar om sin största förebild, som lyckas stå emot andras åsikter om hur hon borde klä sig, ger hon samtidigt uttryck för en medvetenhet om hur stor vikt en kvinnlig artists utseende tillmäts inom artistvärlden. Denna diskussion förs även med de gästartister som besöker Popkollo, och det går inte att komma ifrån att en blivande artist måste förhålla sig till sin roll i offentligheten. Påtagligt är att deltagarna känner sig stärkta av gästartisternas ord och förhållnings-sätt.

Många, men absolut inte alla de förebilder som deltagarna ser upp till är kvinnliga, vilket till viss del stärker det budskap som både Liv Strömqvist och Marie Selander för fram i radioprogram (2013) respektive bok (2011) om att det är viktigt med kvinnliga förebilder i tonåren och i musikvärlden. Popkollo värnar om att under kollo ge tjejerna så många olika kvinnliga förebilder som möjligt, vilket jag anser är mycket viktigt för att motverka bilden av att en kvinna bara får vara på ett sätt.

5.1.4 Finns det en Popkolloeffekt?

Alla informanter har antingen ökat sitt musicerande eller musicerar på samma nivå som tidigare. Detta i kombination med att många upplever att de har fått ut mer av sitt musicerande tyder på en tydlig positiv effekt av Popkollo, som har märkts redan på kort sikt. Några spelar även i konstellationer med andra deltagare, mer eller mindre regelbundet beroende på avståndet mellan de före detta deltagarna. I princip samtliga håller kontakten med minst en annan deltagare, bland annat inom olika sociala forum, vilket tyder på att deltagarna har glädje av varandra även efter kollo-tillvaron. Ett fåtal har redan återvänt till arrangemang i Popkollos regi, och fått nya kontakter och musikaliska upplevelser.

Om det är måttet på antalet band som är engagerade i studieförbund som är parametern på att Popkollo har haft effekt, så är min studie för kortsiktig för att kunna uppnå detta resultat i någon större skala. Resultatet visar dock att tre före detta deltagare har gått med i ett studieförbund, medan ännu fler musicerar inom ramen för den kommunala musikskolan eller i skolans regi. Jag tror att ytterligare några av deltagarna potentiellt skulle kunna knyta sin verksamhet till ett studieförbund ifall de fortsätter att musicera, men för flertalet är det ännu inte aktuellt.

Varför är det inte aktuellt att gå med i ett studieförbund? Inte bara är det några som har missat informationen om vad studieförbunden kan hjälpa till med. Det verkar som att de flesta är stolta över att klara sig själva och göra saker på egen hand. Att träffa några musikintresserade kompisar och skriva låtar då och då ses kanske inte som en så stor företeelse att man vill involvera ett studieförbund? I alla fall inte till en början. Jag kopplar det till Åsa Johnssons uttalande (Ivarsson, 2013) om att Popkolloeffekten troligen är att vänta inom några år. Jag tror dock att det är en ständigt pågående process, som inte kan jämföras med en nedslagen bomb när musikbranschen ska uppnå jämställdhet.

På det personliga planet och för deltagarnas eget musicerande hemmavid, verkar Popkollo ha haft ytterst stor positiv effekt på deltagarna. Oavsett hur det har gått med bandet bär deltagarna med sig positiva kollo-minnen. Många har utökat sitt musikintresse, och flera vill fördjupa detta under ett framtida kollo. De deltagare som menar att Popkollo inte har gjort så stor skillnad, pekar snarare på att livet omkring dem är ganska likt, och att det då är lätt att falla tillbaka i gamla vanor. Det är svårt att bryta förväntade könsmonster, och att våga ta en aktiv roll i musikrummet, speciellt med tanke på de förutsättningar som rådde i vissa av deltagarnas skolor. Popkollo kan inte ensamt svara för omvälvande förändringar i

samhället, utan dessa behöver kompletteras med riktade satsningar för killar och inom skolan. Troligen har deltagarna ändå fått med sig något viktigt som inte behöver handla om musik, vilket Helldorff (personlig kommunikation) tror. Jag håller med och uppfattar det som att flertalet deltagare har insett att de vill och behöver återvända till Popkollo flera gånger, för att våga ta steget till dylika förändringar i sin vardag.

Att få en lyckad bandkänsla under kollo var som en deltagare beskrev det beroende av en mängd faktorer. Ytterligare några parametrar måste därefter uppfyllas för att de ska hålla i sitt musicerande efter kollo. Att bo i samma stad kan vara en fördel om bandet ska kunna ses regelbundet, man behöver någonstans att hålla till och framförallt krävs att de sociala relationerna mellan bandmedlemmarna fortsätter att fungera. Kanhända väljer några före detta deltagare en karriärväg inom musikbranschen, med inspiration från Popkollo. Jag har mött tydliga tecken från de äldsta deltagarna att det är en tillvaro som lockar.

5.2 Metoddiskussion

I undersökningen försökte jag skildra Popkollodeltagares upplevelser om hur de tog steget till att söka Popkollo, vad de upplever på plats och vad de bär med sig när de sprids för vinden efteråt och fortsätter att leva sina liv, möter en skolvardag och generellt musicerar på fritiden. Den kvalitativa ansatsen till att nå förståelse för någots inre kärna, anser jag vara den samhällsvetenskapliga forskningens största styrka och samtidigt dess största svaghet. Hur kan jag, som träffat deltagarna i mellan 5 och 15 timmar under varje kollo, där den totala intervju tiden per enskild person låg på cirka 25 minuter för de som intervjuades både under och efter kollo, svara för deras upplevelser på det mest rättvisande sättet?

Först och främst är min roll som empiriinsamlare till denna uppsats en helt annan utgångspunkt än deras för att befinna mig på kollo. Min ålder, bakgrund, etniska härkomst och roll som lärare påverkar både mitt intresseområde och hur jag uppfattas av deltagarna som blir informanter i undersökningen. Jag är medveten om att det är jag som har ställt frågorna, att de har utformats utifrån min förförståelse och med egna - huvudsakligen positiva - upplevelser från tiden som musikledare på Popkollo i bakhuvudet. Min roll har varit att styra samtalen, även om jag har försökt att ställa öppna och allmänna frågor som givit deltagarna chansen att berätta fritt, ty även om jag är tyst så är det en talande signal för en deltagare, likaså om jag frågar mer om någonting eller uppmuntrar ett svar.

Det material som redovisas i uppsatsen har valts ut utifrån det syfte jag ställt upp och de funderingar som ledde mig in i arbetet från början. Som en konsekvens av detta innebär varje gång jag sammanfattar, och går djupare in i diskussionen av vad deltagarna säger, att jag kommer längre bort från deras ursprungliga ord. Som motvikt används de direktcitat som finns med i uppsatsen, vilka dock har redigerats lätt för att se bättre ut i skrift. Trots detta kan bearbetningen göra att jag förstorar något som egentligen inte betyder så mycket, respektive gör en bagatell av något som är det essentiella för flertalet. Jag är medveten om denna risk, och har försökt minimera den, genom att gång på gång återgå till mina originalanteckningar. Framförallt lyfts de fakta och tendenser som nämns av flertalet deltagare fram, för att kunna ge en så rättvisande bild som möjligt.

Positiva aspekter av min undersökning är den kontakt som vid intervjutillfället snabbt etablerades mellan mig och deltagarna, vilket jag tror underlättades av min goda kontakt med ledarna och min förståelse av vad ett Popkollo innebär. Detta

medförde att jag snabbt kunde tränga in i de djupare frågeställningarna och att jag upplevde att jag fick mig tilldelat ett mycket stort förtroende av flera av informanterna. Deltagarnas förtroende för mig tycker jag även bekräftas av att mycket få av de som tillfrågades för intervju avböjde medverkan, och att en klar majoritet av dessa ställde upp på en uppföljande intervju. Erfarenheter av att ha gjort intervjuer till tidigare uppsatser och i metodkurserna, där även intervjuer med barn har ingått, inom ramen för grund- och fortsättningskursen i Barnkultur på Stockholms Universitet har också varit en stomme att stå på, även om jag anser att min intervjuteknik ständigt kan utvecklas.

Min positiva grundsyn till trots, bär jag även på mindre positiva erfarenheter från tiden som ledare inom Popkollo under åren 2010 och 2011. Dessa har ofta handlat om missförstånd i kommunikationen mellan mig och andra ledare. Jag var därför nyfiken på om deltagarna även skulle våga öppna sig för mig med kritiska röster eller med mindre positiva erfarenheter. Ett av mina orosmoment var att jag som själv är positiv till Popkollo endast skulle få svar som bekräftade min tes om att Popkollo var stärkande, självförtroendeutvecklande och hade fantastiska inspirerande ledare. Det är lite som den klassiska lärarrollen, där eleverna gör allt för att svara på det sätt som läraren vill. Jag fick dock inblick i att livet på Popkollo också har sina svårigheter, att det finns ledare och deltagare som deltagarna fungerar bättre och sämre med. Jag uppskattar att deltagarna vågade berätta även om dessa sidor av Popkollo. I intervjun med Malin Helldorff (personlig kommunikation 11 oktober 2013) hade jag också lyft fram denna oro. Hon trodde inte att jag skulle möta särskilt mycket negativ kritik mot Popkollo, i och med att de som känner att Popkollo inte är rätt för dem ofta åker hem i förtid, vilket kan gälla några enstaka per säsong. Detta stämmer med min tolkning av informanternas ord på så sätt att även de som upplevde svårigheter under kollo hade någon positiv upplevelse att berätta om i nästa andetag.

5.3 Vidare forskning

Arbetet med att följa Popkollotjejer, vore roligt att göra på ännu längre sikt, och t.ex. följa vad som har hänt efter fem års tid med de tjejer som intervjuades i studien. Långsiktiga studier av Popkollo och andra organisationer som jobbar separatistiskt skulle kunna ge ännu bättre svar på frågan om hur verksamt Popkollo är för att nå upp sina syften, såsom fler musicerande kvinnor inom branschen eller drömmen om att en kvinnlig musiker är ett lika självklart alternativ som en manlig musiker. Vad händer med deltagare, som inte väljer att gå vidare med musiken efter Popkollo? Det vore intressant att se om de har fått med sig något annat, eller om lägervistelsen endast kan ses som en parentes i deras liv.

I denna studie har jag inte fäst särskilt någon vikt vid deltagarnas sociokulturella bakgrund, men i en större studie som rör genusaspekten skulle även andra perspektiv avseende maktrelationer självklart kunna avhandlas. Finns det musicerande tjejer ur underrepresenterade grupper som känner att Popkollo inte är till för dem och vad är det i så fall som hindrar dem? Hur tacklar organisationer liknande Popkollo generellt problemen med att nå ut till hela sin målgrupp, och inte bara till de som nås genom ett tidigare kontaktnät?

Frågan om unga tjejers skapande och identitetsutveckling ser jag som otroligt viktig, och hur lärare och andra pedagoger kan tillgodose detta. De tips till lärare som deltagarna bidrar med skulle gärna kunna vara ingången till en annan undersökning, om hur tjejer och killar ska känna sig inkluderade och våga vara sig själva fullt ut i klassrummet.

6. Källor

Tryckt litteratur

- Bryman, A. (2012). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) B. Nilsson, övers.). Malmö:Liber.
- Edberg, L. (2012). *Musikämnetts möjligheter: Kreativ musikundervisning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Ganetz, H., Gavanas, A., Huss, H., Werner, A. (2009). *Rundgång: Genus och Populärmusik*. Göteborg: Makadam.
- Henningsson, K. (1998). Könsroller, skola och muciserande (sic!). I T. West (Red.), *Kunskap, Könsroller, Solmisation: tre artiklar om musikutbildning* (s.22-39). Stockholm: KMH-förlaget.
- Lilliestam, L. (2009). *Musikliv: Vad människor gör med musik - och musik med människor*. Göteborg: Ejeby.
- Olofsson, C. (2012). Vart tog ni vägen, alla fantastiska musiker?: Intervju med Anders Jormin. I C. Olofsson, (Red.), *Musik och Genus: röster om normer, hierarkier och förändring* (s.47-50). Göteborg: Högskolan för scen och musik vid Göteborgs universitet.
- Selander, M. (2012). *Inte riktigt lika viktigt?: Om kvinnliga musiker och glömd musik*, Möklinta: Gidlund.

Tidningar och Tidskrifter

- Bergman, Åsa (2001a). "Vi kör inte direkt någon typisk tjejmusik, vi spelar rätt hårt": en studie om gymnasieflickors attityd till att musicera: del 1. *Musikmagasin Everterpe*. 10(2001):3, s.4-9, 16-17.
- Bergman, Åsa (2001b). En studie om gymnasieflickors attityd till att musicera: del 2. *Musikmagasin Everterpe*. 10(2001):4, s.4-10.
- Bergman, Åsa (2002a). En studie om gymnasieflickors attityd till att musicera: del 3. *Musikmagasin Everterpe*. 11(2002):1, s.4-9.
- Bergman, Åsa (2002b). En studie om gymnasieflickors attityd till att musicera: del 4. *Musikmagasin Everterpe*. 11(2001):2, s.8-12.
- Ivarsson, D. (2013). Nu har Popkollo börjat ge resultat. *Dagens Nyheter*, 11 juli, s. Kultur 3.

Avhandlingar och uppsatser

- Bergström, S., Ericson, M. (2009). *Behövs Popkollo?: En studie av ett organisatoriskt försök att göra Sverige jämställt*. Uppsats i Musikpedagogik I, avancerad nivå, Örebro: Musikskolan, Örebro Universitet.
- MacGregor, H. (2011). *Innan provspelningen: En kvalitativ studie av professionella musikers syn på förberedelsen inför en provspelning*. Självständigt arbete på grundnivå inom Lärarutbildningen. Karlstad: Musikhögskolan Ingesund, Karlstad Universitet.
- Nordström, M. (2010). *Rocken spelar roll: En etnologisk studie av kvinnliga rockmusiker*. Doktorsavhandling. Umeå: Institutionen för kultur och medievetenskap.

Radioprogram

Sommar (2013). Strömquist, L.[Radioprogram]. Producent: Karin Arbsjö, Sveriges radio, P1 24 juni.

Statlig utredning

SOU 2006:45. *Tänka framåt men göra nu: Så stärker vi barnkulturen*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

Hemsidor

Henrikson, O. (2010, 8 mars). *Radera diskrimineringen: låt de sökande spela bakom en skärm* Hämtad 29 november 2013 från Psykologifabriken, <http://www.psykologifabriken.se/radera-diskrimineringen-lat-de-sokande-spela-bakom-en-skarm/>

Popkollo: Historik (2003-2013). *Historik*. Hämtad den 19 september, 2013, från Popkollo, <http://www.popkollo.se/om-popkollo/historik/>

Popkollo: Målgrupp (2003-2013). *Målgrupp*. Hämtad den 29 november, 2013, från Popkollo, <http://www.popkollo.se/om-popkollo/malgrupp/>

Popkollo: Sommarkollo (2003-2013). *Sommarkollo*. Hämtad den 1 december, 2013, från Popkollo, <http://www.popkollo.se/verksamhet/sommarkollo/>

Popkollo: Stadgar (2012-2013). *Stadgar: antagna vid medlemsmöte 20 september 2012*. Hämtad den 1 december, 2013, från Popkollo,

<http://www.popkollo.se/stadgar/>

Popkollo: Starta kollo (2003-2013). *Starta kollo*. Hämtad den 1 december, 2013, från Popkollo, <http://www.popkollo.se/involvera-dig/starta-kollo/>

Popkollo: Vanliga frågor (2003-2013). *Vanliga frågor om sommarkollo*. Hämtad den 19 september, 2013, från Popkollo,

<http://www.popkollo.se/verksamhet/sommarkollo/vanliga-fragor-sommarkollo/>

Intervjufrågor under Popkollo

Intervjuerna genomfördes i mitten av Popkollo, och alla närvarande deltagare tillfrågades om att delta.

- Vad heter du?
- Hur gammal är du?
- Är detta ditt första Popkollo?
- Berätta om vad som ledde till att du anmälde dig till Popkollo.
- Vad har du för tidigare musikerfarenheter?
- Vilka har uppmuntrat dig till att hålla på med musik?
- Hur såg dina förväntningar ut inför kollo?
- Vad har du upplevt så här långt?
- Vad ser du mest fram emot under det fortsatta kollo?
- Berätta om något som kan väcka lite oro och nervositet.
- Om vi föreställer oss att det är kollo's sista dag och du ser tillbaka på kollo: Vad tror du att du har gått igenom då?
- Vad innebär det för dig att det är endast tjejer med på kollo?
- Vad innebär det att ledarna är tjejer?
- Vilka är dina förebilder (både inom musikvärlden och övrigt)?
- Hur skiljer sig Popkollo från andra "musikklassrum" du har varit i?
- Skulle du kunna tänka dig att vara med på en uppföljande intervju?

Intervjufrågor uppföljande intervju

Under oktober och november 2013 genomfördes uppföljande intervjuer med samma deltagare som blev intervjuade i förra omgången.

- Vad har hänt sedan vi pratades vid sist?
- Har du kontakt med andra deltagare från Popkollo?
- Hur har omgivningen ställt sig till ditt musikutövande sedan du kom tillbaka från Popkollo?
- Om personen har fortsatt att spela: Är du ansluten till ett studieförbund? Är du ansluten till en kommunal musikskola/kulturskola?
- Tror du just nu att du kommer att söka Popkollo igen? Varför/varför inte

